

หรือการตั้งใจทำงานที่สุจริต หรือการที่นักวิทยาศาสตร์ตั้งใจคิดค้นสิ่งที่ดีงาม เป็นต้น โดยสมาธิคุณนี้จะมีลักษณะ ๓ ประการ คือ

- ๑. **บริสุทธิ์** คือ ไม่มีกิเลสหรือนิเวศน์ครอบงำ
- ๒. **ตั้งมั่น** คือ เข้มแข็ง ไม่มีอะไรมาช่วยวนให้หวั่นไหวได้ (คือไม่ทำให้เกิดกิเลส)
- ๓. **อ่อนโยน** คือ ควบคุมได้ง่าย มีความสุขุมรอบครอบ และมีความจำดี

ผลของสมาธินี้ก็คือ ทำให้จิตมีความสุขสงบ, มีสติตลอดเวลา, และเมื่อจิตไม่มีกิเลสใดๆครอบงำ จึงทำให้ความยึดถือว่ามีตัวเรา-ของเราหายไปด้วย เมื่อจิตไม่มี ความยึดถือ จึงทำให้จิตไม่มีความทุกข์ เมื่อจิตไม่มีความทุกข์ก็จะทำให้จิตสงบเย็นได้อย่างสูงสุด (หมายเหตุ ต่อไปถ้าพบคำว่า **สมาธิ** ในหนังสือนี้ ก็ขอให้เข้าใจว่าหมายถึง **สมาธิ** **ถูก**)

เมื่อจิตมีสมาธิ ก็สามารถพิจารณาถึงความจริงของธรรมชาติให้เข้าใจได้ เพราะจิต จะมีความสุขุมรอบครอบ จึงสามารถเข้าใจถึงเรื่องการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับหายไปของสิ่งปรุ่่งแต่งทั้งหลายได้ รวมทั้งยอมรับเหตุผลที่สมเหตุสมผล และยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นกับจิต ที่จิตรับรู้ได้จริงโดยไม่บิดพลิ้ว ซึ่งนี่ก็คือผลจากการมีสมาธิที่ช่วยให้เกิดปัญญาได้ ถ้าไม่มีสมาธิก็จะไม่มีสามารถพิจารณาโดยใช้เหตุใช้ผล ให้เกิดปัญญาที่เป็นความเข้าใจได้

ต้องรู้จักนิเวศน์ก่อน

ถ้าในช่วงที่กิเลสตัณหา ยังไม่เกิดขึ้นมาทำให้จิตเกิดความทุกข์ที่รุนแรง ซึ่งถ้าในช่วงนั้น จิตของเราไม่มีสมาธิและปัญญา มันก็จะมีกิเลสอ่อนๆ ที่เรียกว่า **นิเวศน์** ที่หมายถึง **สิ่งปิดกั้นจิต** เกิดขึ้นมาครอบงำจิตของเราแทนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาการของนิเวศน์นั้นแยกได้ ๕ อาการ อันได้แก่

เป็นความรู้สูงสุดนั่นเอง) ส่วนศีลก็คือความปกติของจิต ที่เกิดจากการไม่ทำความผิดหรือชั่วทางกายและวาจาอยู่เป็นปกติในชีวิตของเรา ส่วนสมาธิก็คือจิตที่ตั้งมั่นอยู่เสมอ

ในการปฏิบัติของมรรคนี่ จะต้องปฏิบัติทั้งปัญญาศีลและสมาธิพร้อมกัน โดยศีลจะเป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ และสมาธิจะเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา แล้วปัญญาก็จะกลับมาทำให้เกิดศีลที่ยิ่งขึ้น และเกิดสมาธิกับปัญญาที่ยิ่งขึ้น ไปเรื่อยๆ จนดับทุกข์ได้อย่างถาวรในที่สุด ซึ่งในการปฏิบัติจริงๆเราจะกล่าวว่ามีเพียงปัญญากับสมาธิเท่านั้น เพราะศีลจะเป็นพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นเราจึงมักไม่กล่าวถึงศีล

สิ่งที่มีอำนาจมาทำให้กิเลสดับลงได้ก็คือสมาธิ เพราะเมื่อจิตของเรามีสมาธิ กิเลสทั้งหลายก็จะไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าไม่มีปัญญา จิตได้สำนึกของเราก็จะยังคงมีความเคยชินของอวิชชาและกิเลสอยู่ต่อไป ไม่ได้จางคลายหายไปได้ ดังนั้นจึงต้องมีปัญญาเข้ามาช่วย จึงจะทำให้จิตได้สำนึกของเรา เกิดความเคยชินของทั้งสมาธิและปัญญาขึ้นมาได้ อันจะส่งผลให้ ความเคยชินของอวิชชาและกิเลสค่อยๆจางหายไปจากจิตได้สำนึกได้ และเกิดมีความเคยชินของปัญญากับสมาธิขึ้นมาแทน จึงจะทำให้จิตของเราหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างถาวร เพราะความเคยชินของอวิชชาและกิเลส ได้ จางหายไปจากจิตได้สำนึกของเราแล้ว อีกทั้งปัญญาและสมาธิก็จะมาคอยระวังไม่ให้อวิชชาและกิเลส กลับมาเกิดขึ้นกับจิตของเราได้อีกตลอดชีวิต

การปฏิบัติปัญญากับสมาธิของมรรคนี่ จะมีวิธีการปฏิบัติอยู่ ๒ วิธี คือ **ใช้ปัญญา** **นำหน้าสมาธิ** กับ **ใช้สมาธินำหน้าปัญญา** คือถ้าเราไม่ค่อยเก่งเรื่องสมาธิ เราก็ใช้วิธีการเพ่งพิจารณาในเรื่องปัญญาอย่างตั้งใจ ซึ่งก็จะทำให้จิตของเราเกิดสมาธิที่สมน้ำสมเนื้อขึ้นมาด้วย แล้วก็ทำให้ความทุกข์ที่กำลังเกิดอยู่ ระวังหรือดับลงได้ (แม้เพียงชั่วคราว) หรือทำให้ความทุกข์ที่ยังไม่เกิด ก็จะไม่เกิดขึ้นมาได้ในขณะนี้ แต่ถ้าเราเก่งเรื่องสมาธิ เราก็ใช้สมาธิหยุดกิเลสที่กำลังเกิดอยู่ ให้ระงับหรือดับลง โดยมีปัญญาคอยควบคุมอยู่ แล้วความทุกข์ที่